

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ МОНЕТАРИЗМ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Старченко Андрій Вікторович
*аспірант кафедри обліку та фінансів,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

Стрімкі соціально-економічні зрушення, що мали місце в глобальній економіці, суттєво вплинули останнім часом на монетарну модель сучасного Європейського Союзу, який стоїть перед важливою дилемою: відстоювання «*Acquis Communautaire*» (фр. спільний доробок, зараз – *Acquis*), що повністю узгоджувався з так званими Маастрихтськими критеріями, або ж шукати нову критеріальну основу з новими параметрами та визначальними трендами. Утім оновлення фінансового устрою ЄС зовсім не означає глибоке реформування усієї спільноти. Утім в ЄС добре розуміють, що зроблені необачливі кроки при застосуванні модерних (як правило радикальних) норм і правил можуть мати різні, інколи катастрофічні наслідки. Звичайно, що підхід з позиції глобального нового модернізму та подальшого розширення зони євро має виглядати гармонійним, селективно скерованим та соціально виваженим.

Сучасне тлумачення монетаризму у багатьох випадках суттєво відрізняється від економічних теорій ХХ ст., зокрема поглядів Мілтона Фрідмана та Карла Бруннера, а також численних «напівімплементованих» кейнсіанських положень. Однак, якщо в цих доволі різних підходах переважали оцінки діяльності урядів, то в європейській монетарній моделі на авангардні позиції виходить Європейський центральний банк, що діє в межах цілісної фінансової системи ЄС. Тож не дивно, що на перший план виходять питання монетарної інтеграції, за Ali M. El-Agraa [1, р. 193–236], монетарної політики [1, р. 227–230], монетарного союзу та критеріїв членства, за Willem Molle [2, р. 375–376; р. 380–382]. Натомість в теоретичному плані виникає певна загроза до повернення поглибленого неолібералізму, на що звертає увагу Dermot McCann. Саме він пов'язує розвиток Європейського Союзу з так званою еволюцією «Ліберальної Європи» [3, р. 22–23; р. 28–29]. Надзвичайно важливим трендом конвергенції України з Європейським Союзом є глибоке розуміння уніфікованого досвіду країн Центральної та Східної Європи, які впродовж останніх двадцяти років стали повноправними членами ЄС. Попри те, що при вступі до цього економічного угруповання практично всі учасники європейської інтеграції гарантували подальше приєднання їх країн до Монетарного Союзу. Реальні ж кроки виявились доволі суперечливими. Наприклад, Чехія і Польща навіть і зараз гальмують свій

вступ до зони євро, натомість Естонія, Латвія, Литва, Словаччина і деякі Балканські держави не лише задекларували свої відносини з Європейським центральним банком, а й стали повноправними учасниками цієї нової для світової економіки монетарної системи. Цей доволі суперечливий, але вкрай необхідний крок тодішніх аплікантів доволі предметно описали D. G. Dickinson та A. W. Mullineux. В їх розумінні фінансова і монетарна складові інтеграції зазвичай носять багатоаспектний характер і відображають, попри всю загальну трендовість, а також цифрову та факторну визначеність, доволі суттєву розбіжність в заходах і, головне, в результатах глибокої монетарної конвергенції. Зокрема, йдеться про інфляційне таргетування в Чехії [4, р. 41], системну економічну конвергенцію в Латвії [4, р. 105], особливості виконання Маастрихтських критеріїв в Литві [4, р. 133], валютний режим в Болгарії [4, р. 154], міжнародні потоки капіталу та критерії конвергенції EMU в Польщі [4, р. 183].

Тим не менше, зближення України з ЄС, імплементація доробку спільноти “Acquis” в правову систему національного законодавства, проведення «непростих» переговорів та прийняття компромісних рішень в межах існуючої моделі Європейського Союзу суттєво впливають на характер внутрішніх та зовнішніх відносин.

Варто зазначити, що сучасний європейський монетаризм знаходиться під значним впливом цілого ряду факторів, які, з одного боку, суттєво впливають на методологію розуміння глобальних, регіональних і, навіть, локальних процесів конвергенції, з другого – створюють прогнозовані, у цілому, перешкоди в розумінні майбутнього конвергенції/дивергенції соціально-економічного простору. До них слід віднести:

- посилення цифровізації бізнесового середовища та зумовлену цим зміну існуючої інституційно-інвестиційної моделі. На думку С. Гупти, окремі компанії маючи «...амбітний порядок денний, свободу самостійного функціонування та великий бюджет...», тим не менше взялися за генерування нових ідей монетарних відносин [5, с. 9];

- зростаючу фінансову турбулентність, яка суттєво вплинула не лише на фінансові потоки, а й на бюджетну сферу членів Європейського Союзу. З огляду на це, український дослідник А. Бояр концентрує увагу на важливості бюджетно-фінансових ресурсів. Надзвичайно важливим індикатором при цьому цей науковець вважає сигнальну валідізацію [6, с. 126–127];

- політичну й ідеологічну конфронтацію, початок активних військових дій, що зумовлюють, з одного боку, скорочення виробництва (насамперед на окупованих територіях), з другого – зростаючу інфляцію. У сукупності, це призводить до руйнування доволі популярної до цього часу теорії оптимальних валютних зон Р. Манделлі. Як відомо, її основні положення було покладено в організацію зони євро;

- посилення міжнародної конкурентоспроможності низки інноваційних компаній, експортна активність яких суттєво вплинула на характер і структуру світового і регіонального валютних ринків;
- початок нового етапу торгових воєн, які найбільш рельєфно проявили себе у зв'язку з приходом до влади нового Президента США Д. Трампа, активна боротьба якого за сталість внутрішнього ринку обернулась значним протистоянням між цією країною та іншими державами, зокрема, Китаєм, Канадою та ЄС;
- поява на ринку так званих псевдовалют (біткоїнів), неконтрольована пропозиція яких суттєво вплинула на попит євро та інші регіональні валюти.

Таким чином, в умовах зростаючої турбулентності європейської економіки, цифровізації основних виробничих процесів та створенні умов до продукування нових валют, монетарна система сучасного ЄС потребує суттєвого оновлення не лише в плані методології монетаризму, а й визначення ефективних механізмів і інструментів регулювання світових фінансових потоків.

Список використаних джерел:

1. El-Agraa A. The European Union. Economics and Policies. Cambridge. Cambridge University Press. 2007. 603 p.
2. Molle W. The economics of European integration. Theory, Practice, Policy. Burlington. Ashgate Publishing Company. 2001. 548 p.
3. McCann D. The Political Economy of the European Union. An institutionalist Perspective. Cambridge. Polity. 2010. 214 p.
4. Financial and Monetary integration in the New Europe. Convergence between the EU and Central and Eastern Europe /Ed. by David G. Dickinon, Andrew W. Mullineux. Cheltenham. Edward Elgar. 2001. 474 p.
5. Гупта С. Цифрова стратегія. Посібник з переосмислення бізнесу / Пер. з англ. І. Ковалішеної. Київ. Вид. група КМ-БУКС. 2020. 320 с.
6. Бояр А. Трансформація бюджетної моделі ЄС в умовах глобальної фінансової турбулентності: монографія / Андрій Олексійович Бояр. Луцьк. Века-Друк. 2014. 236 с.